

UKŁADY SEKWENCYJNE

Układy sekwencyjne są to układy cyfrowe, których stany wyjść zależą od aktualnych stanów wejść oraz od tego, co się działo z tymi układami poprzednio, czyli jakie stany wejść zadawane były w chwilach poprzedzających.

Są to układy z pamięcią, gdyż w ich działaniu oprócz wymuszeń aktualnych istotną rolę odgrywają stany poprzednie.

Podstawowymi przedstawicielami tych układów są **zatrzaski** (*latch*) i **przerzutniki** (*flip-flop*).

Zatrzaski i przerzutniki są elementami pamięciowymi stosowanymi w technice cyfrowej.

Asynchronizm i synchronizm

Układ jest **asynchroniczny**, gdy stany wyjść zmieniają się bezpośrednio po zmianie stanów wejść.

Zatrzaski są układami asynchronicznymi.

Układ jest **synchroniczny**, gdy zmiany stanów wyjściowych następują w chwilach wyznaczonych przez specjalny sygnał synchronizujący, nazywany sygnałem zegarowym.

Przerzutniki są układami synchronicznymi.

Zatrzaski

(latch)

Cechą charakterystyczną zatrzasków jest ich „przezroczystość” to znaczy, że zmiany na wejściach powodują natychmiastowe zmiany na wyjściach.

Jako reprezentant zatrzasków przedstawiony jest dalej zatrzask $\bar{R} \bar{S}$

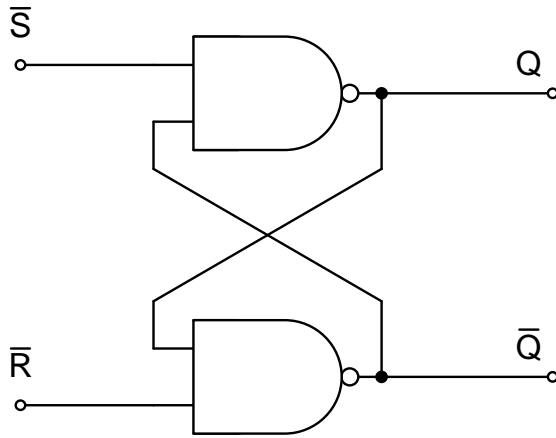
UWAGA

W części dotyczącej zatrzasków indeksy dolne oznaczają:

n - stan poprzedni

n+1 - stan następny

zatrzask $\bar{R}\bar{S}$

budowa

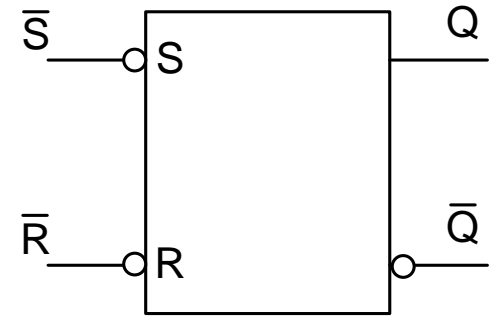
NAND

A	B	W
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

równanie logiczne

$$Q_{n+1} = S + Q_n \bar{R} \quad \text{przy spełnieniu warunku: } \bar{S} + \bar{R} = 1$$

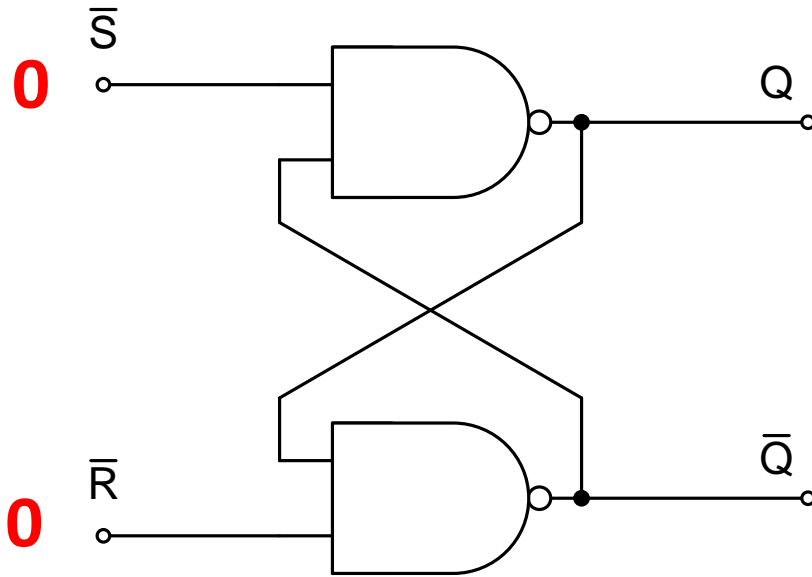
$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	0	1	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	Q_n	$\bar{Q}_n$

symbol graficzny

zatrask $\bar{R}\bar{S}$

stany na wejściach nieS=0 i nieR=0

$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	0	1	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	Q_n	$\bar{Q}_n$

NAND

A	B	W
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

0 na wejściu nieS wymusza 1 na wyjściu Q
i jednocześnie

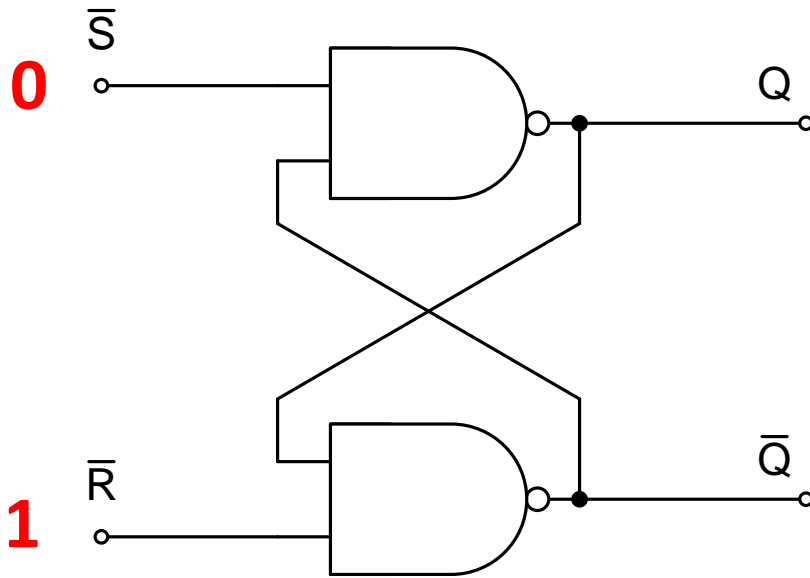
0 na wejściu nieR wymusza 1 na wyjściu nieQ

stany Q i nieQ są tożsame a to jest niedopuszczalne

dlatego zastrzega się $\bar{S} + \bar{R} = 1$

zatrask $\bar{R}\bar{S}$

stany na wejściach nieS=0 i nieR=1

$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	0	1	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	Q_n	$\bar{Q}_n$

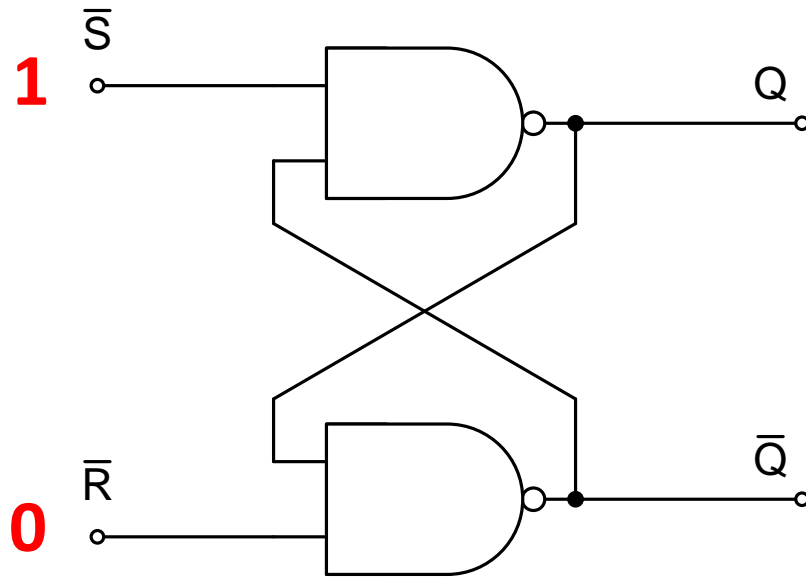
NAND

A	B	W
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

0 na wejściu nieS wymusza 1 na wyjściu Q
i wtedy na nieQ jest 0

zatrask $\bar{R}\bar{S}$

stany na wejściach nieS=1 i nieR=0

$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	0	1	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	Q_n	$\bar{Q}_n$

NAND

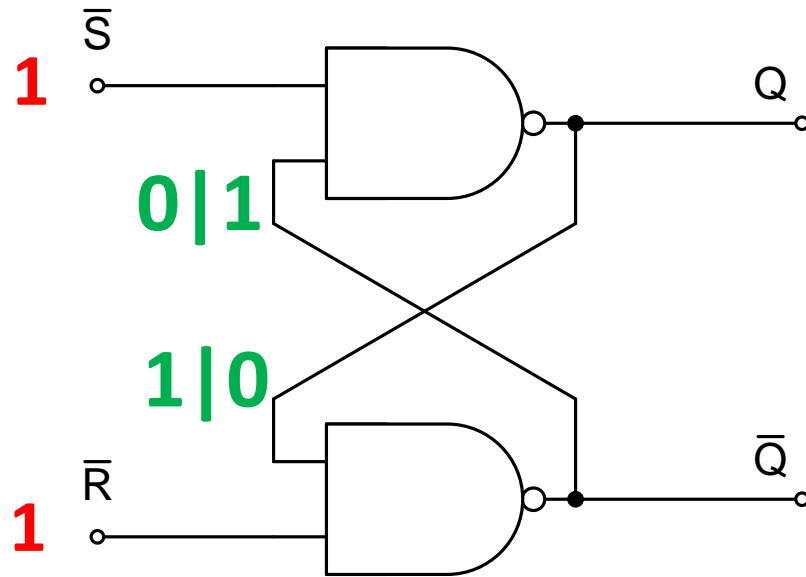
A	B	W
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

0 na wejściu nieR wymusza 1 na wyjściu nieQ
i wtedy na Q jest 0

zatrask $\bar{R}\bar{S}$

stany na wejściach nieS=1 i nieR=1

$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	0	1	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	Q_n	$\bar{Q}_n$

NAND

A	B	W
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

na wyjściu pozostają stany zastane

Przerzutniki

(flip-flop)

W przerzutnikach nie istnieje „przezroczystość” jak w zatrzaskach. Stany na wyjściach zmieniają się synchronicznie z sygnałem zegarowym.

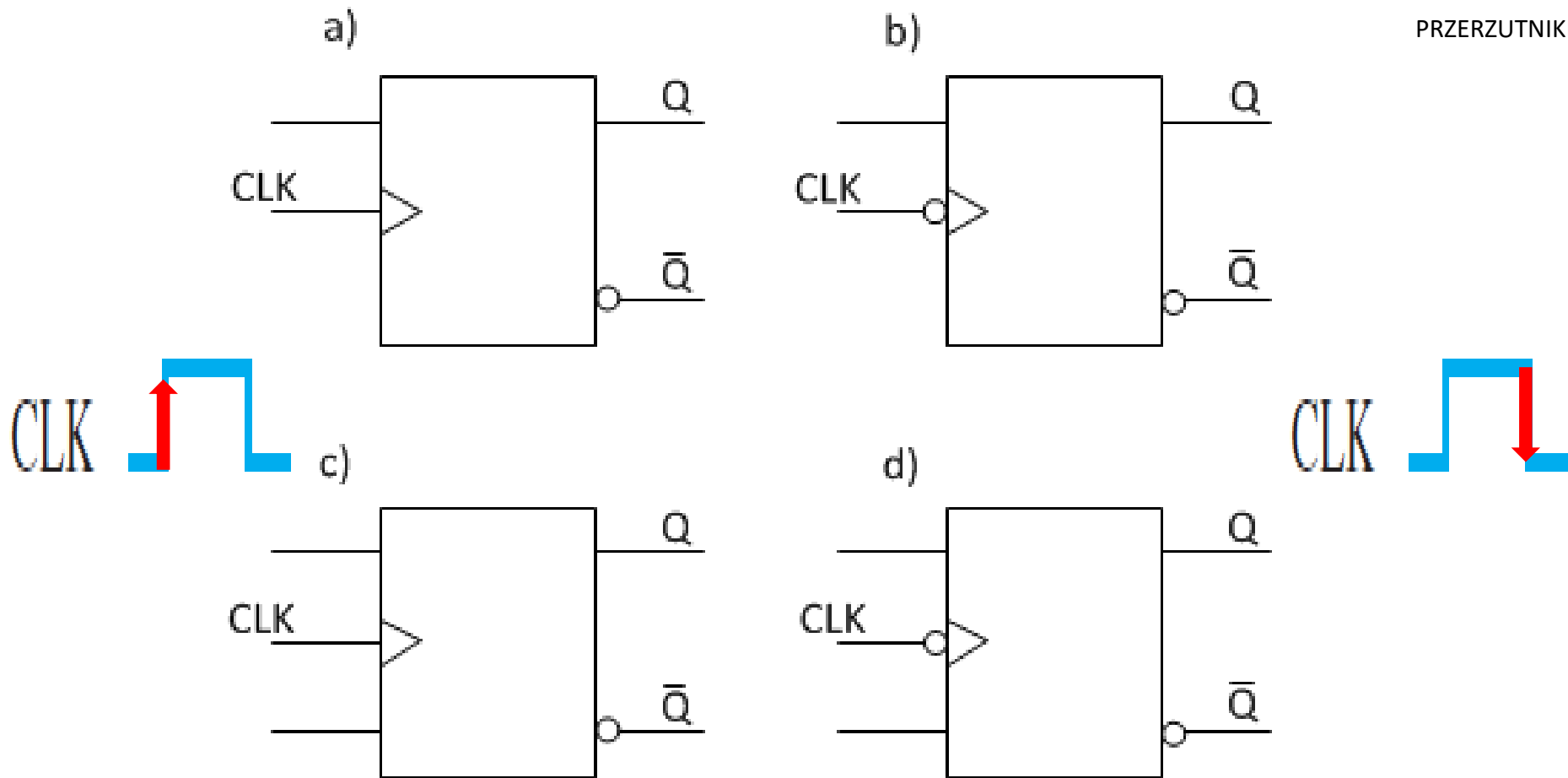
Jako reprezentant przerzutników przedstawiony jest dalej przerzutnik **D**

UWAGA

W części dotyczącej przerzutników indeksy dolne oznaczają:

n - stan poprzedni przy n -tym impulsie zegarowym

$n+1$ - stan następny po $n+1$ impulsie zegarowym

Symbole przerzutników:

- a) przerzutnik jednowejściowy przełączany zboczem dodatnim (narastającym)
- b) przerzutnik jednowejściowy przełączany zboczem ujemnym (opadającym)
- c) przerzutnik dwuwjściowy przełączany zboczem dodatnim (narastającym)
- d) przerzutnik dwuwjściowy przełączany zboczem ujemnym (opadającym)

przerzutnik D

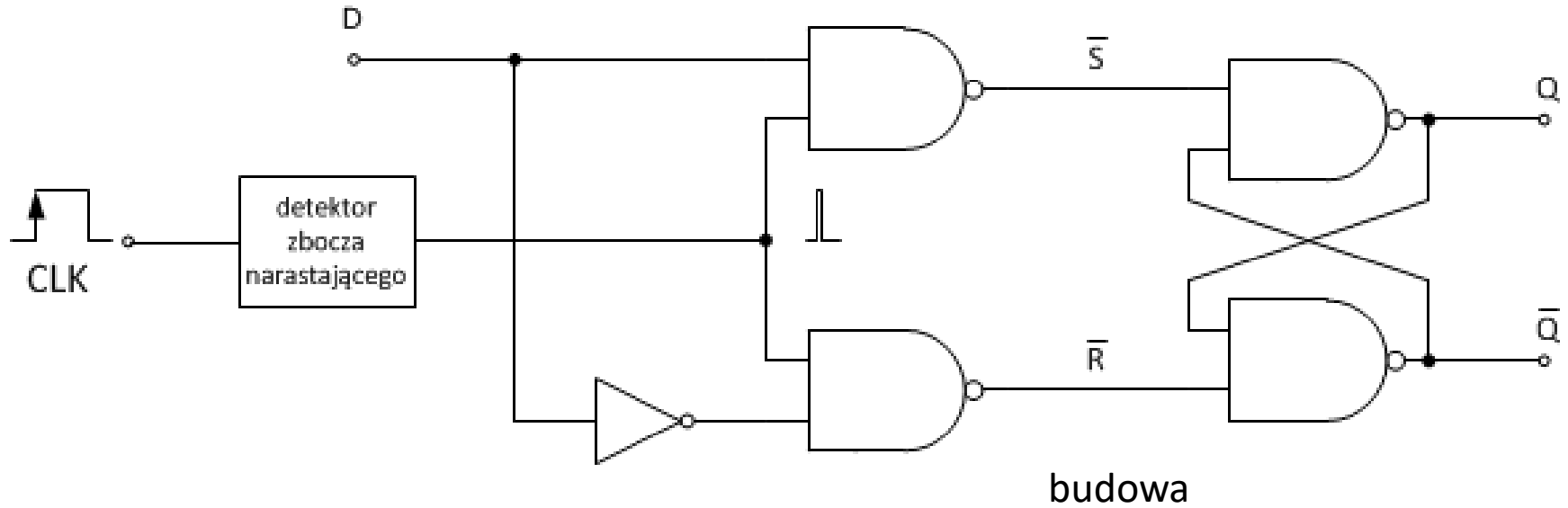
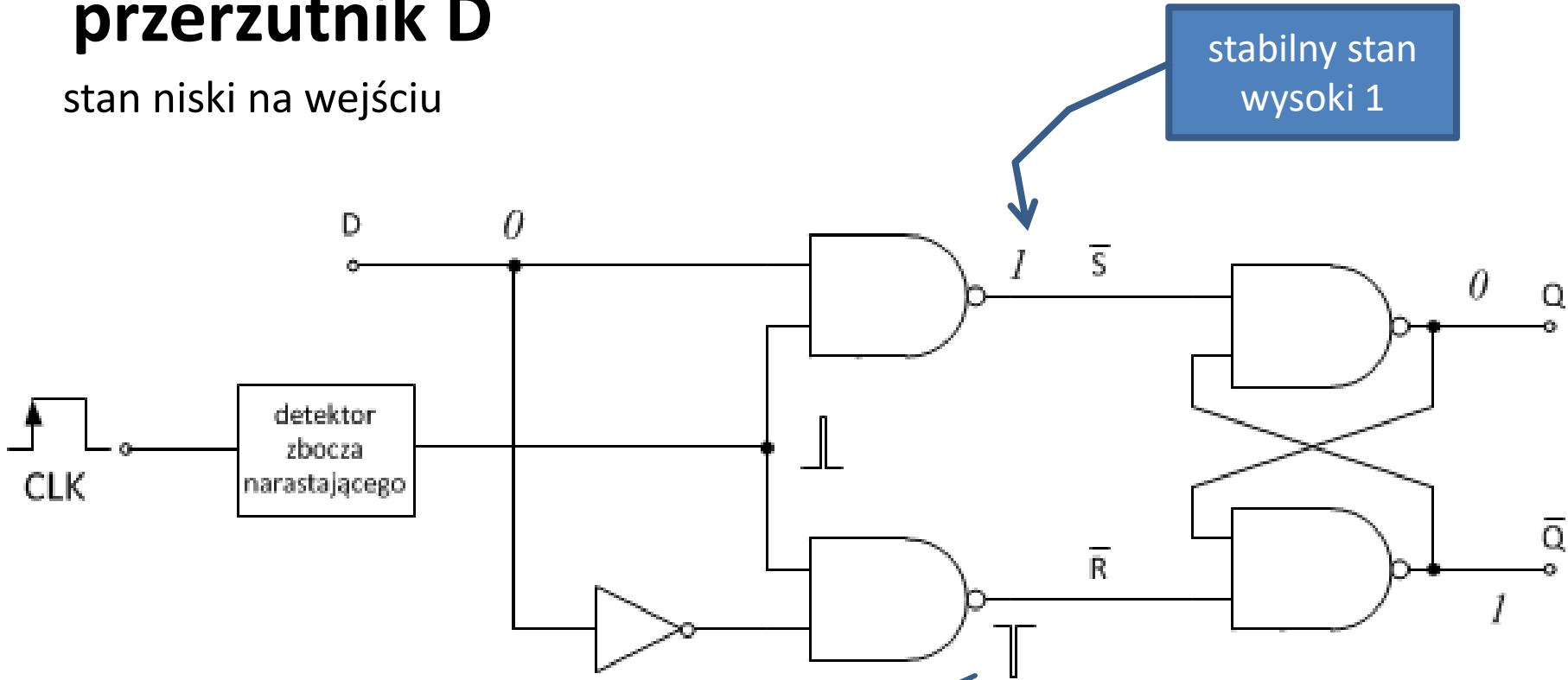

tabela prawdy

D	CLK	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	↑	0	1
1	↑	1	0
x	brak zbocza ↑	Q_n	$\bar{Q}_n$

przerzutnik D

stan niski na wejściu

chwilowe 0 później stan wysoki 1 „podtrzymanie”

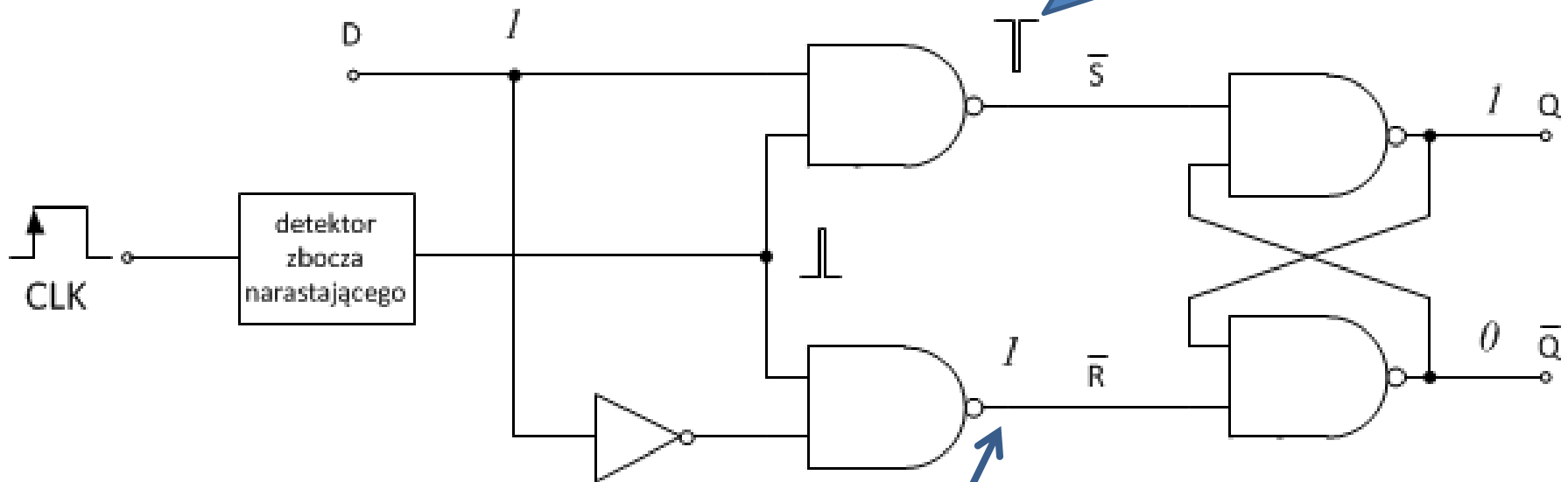
zatrząsk $\bar{R}\bar{S}$

$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	0	1	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	Q_n	$\bar{Q}_n$

podtrzymanie

przerzutnik D

stan wysoki na wejściu

stabilny stan wysoki 1

podtrzymanie

zatrask $\bar{R}\bar{S}$

$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q_{n+1}	$\bar{Q}_{n+1}$
0	0	1	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	Q_n	$\bar{Q}_n$

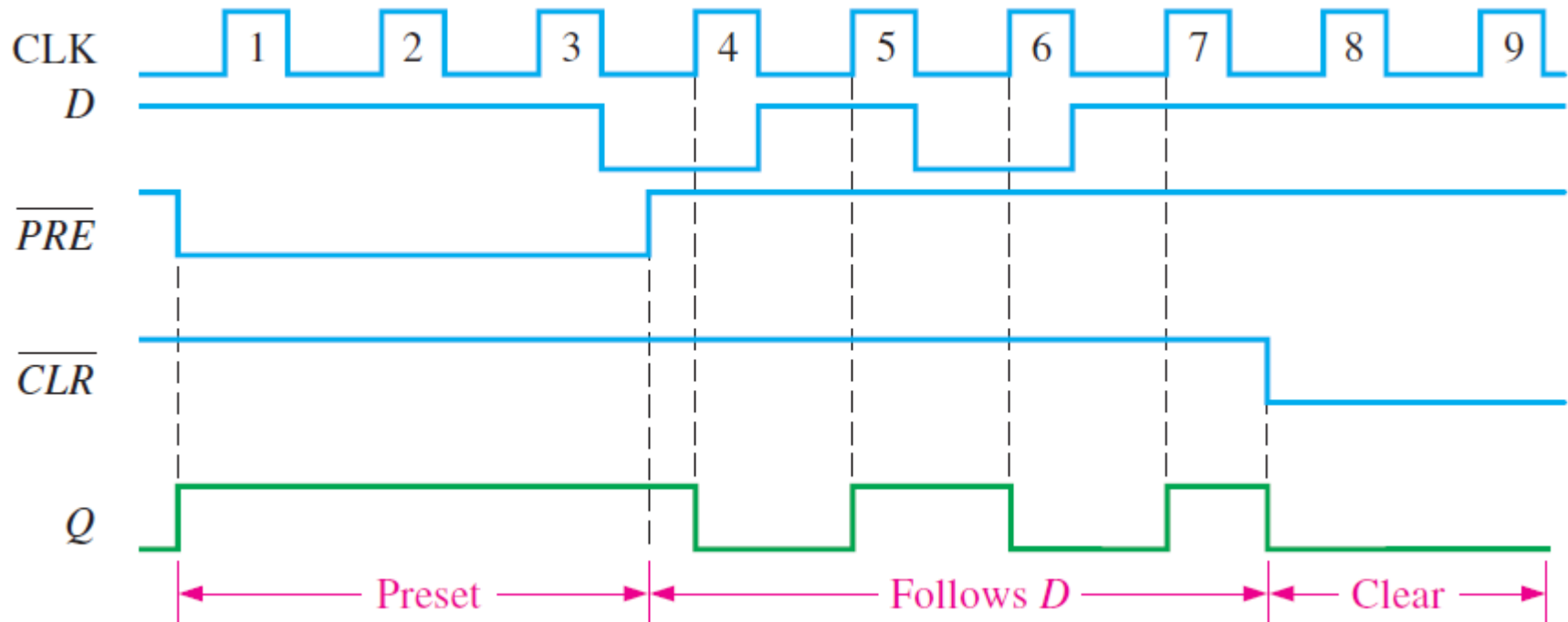
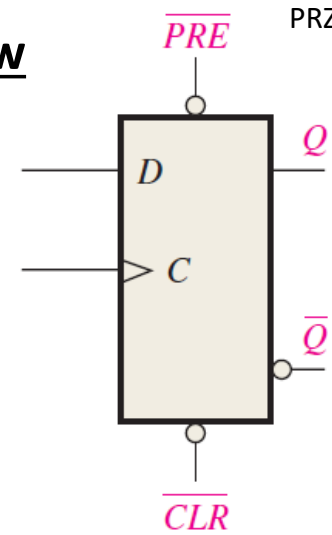
dotatkowe asynchroniczne wejścia priorytetowe przerzutników

asynchroniczne priorytetowe wejście ustawiające preset (PRE)

asynchroniczne priorytetowe wejście zerujące clear (CLR)

PRE aktywny stan 1, $\overline{PRE}$ aktywny stan 0

CLR aktywny stan 1, $\overline{CLR}$ aktywny stan 0

[*]

Rejestry

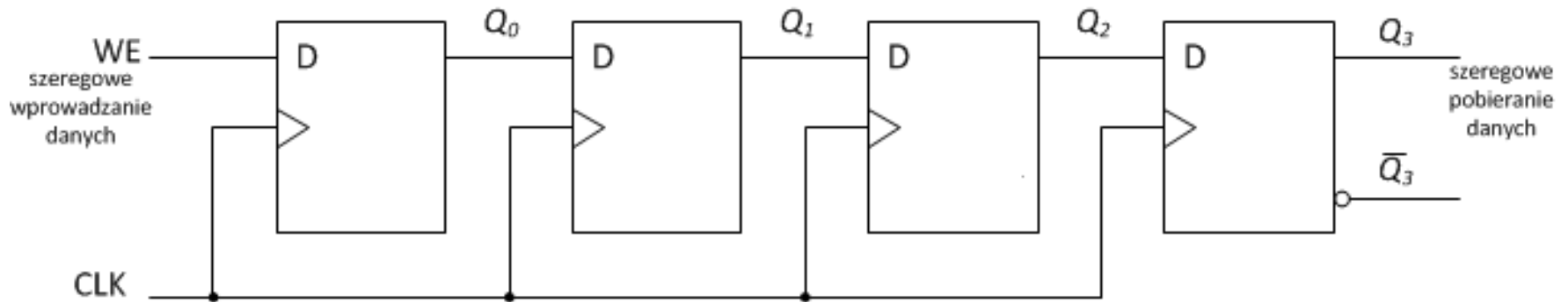

Rejestry są to sekwencyjne układy cyfrowe służące do chwilowego przechowywania informacji.

Pełnią funkcję pomocniczych układów pamięciowych, zwykle o niewielkiej pojemności.

Rejestry służą też jako układy pośredniczące pomiędzy urządzeniami o różnej szybkości pracy lub różnym sposobie przekazywania informacji.

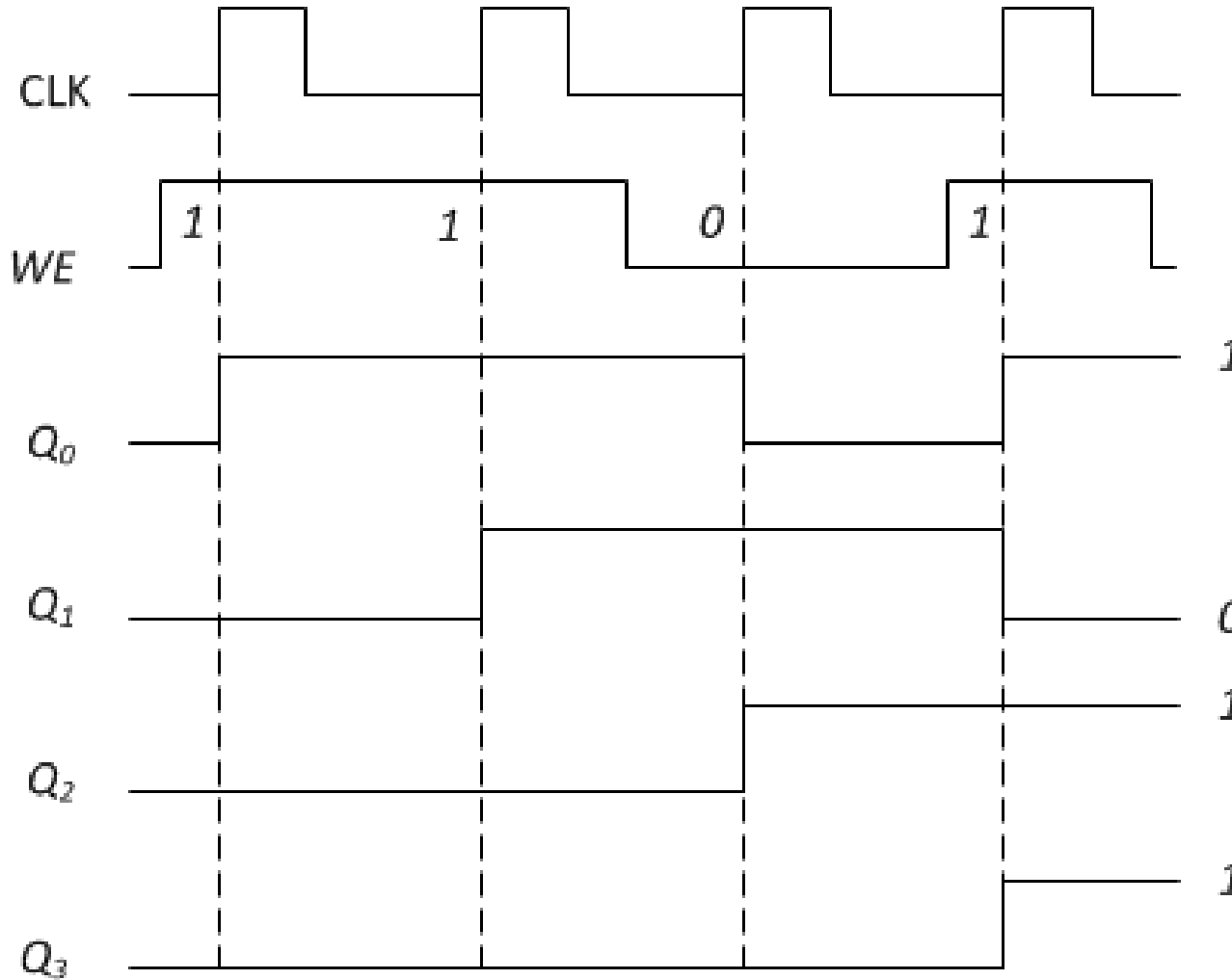
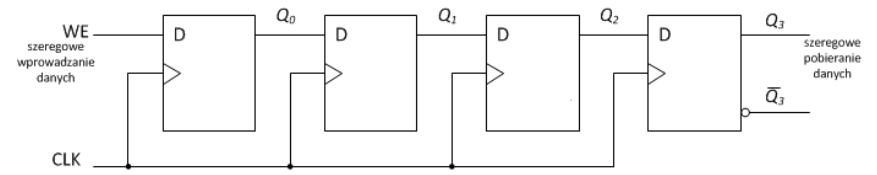
rejestr szeregowo - szeregowy

schemat czterobitowego rejestru szeregowo - szeregowego

ten rejestr nazywany jest też: rejestrem przesuającym (przesuwnym)

rejestr szeregowo - szeregowy

obraz czterech impulsów sygnału zegarowego

wpisanie słowa 1101 po czterech impulsach zegarowych

rejestr szeregowo – szeregowy

wpisywanie do rejestru

	Q_0	Q_1	Q_2	Q_3
zerowanie	0	0	0	0
1 impuls CLK	1	0	0	0
2 impuls CLK	1	1	0	0
3 impuls CLK	0	1	1	0
4 impuls CLK	1	0	1	1

wpisane bity słowa $Q_3Q_2Q_1Q_0 = 1101$

wpisywanie bitów następnego słowa
z jednoczesnym pobieraniem poprzedniej zawartości rejestru

	Q_0	Q_1	Q_2	Q_3
inicjowanie	1	0	1	1
5 impuls CLK	X_3	1	0	1
6 impuls CLK	X_2	X_3	1	0
7 impuls CLK	X_1	X_2	X_3	1
8 impuls CLK	X_0	X_1	X_2	X_3

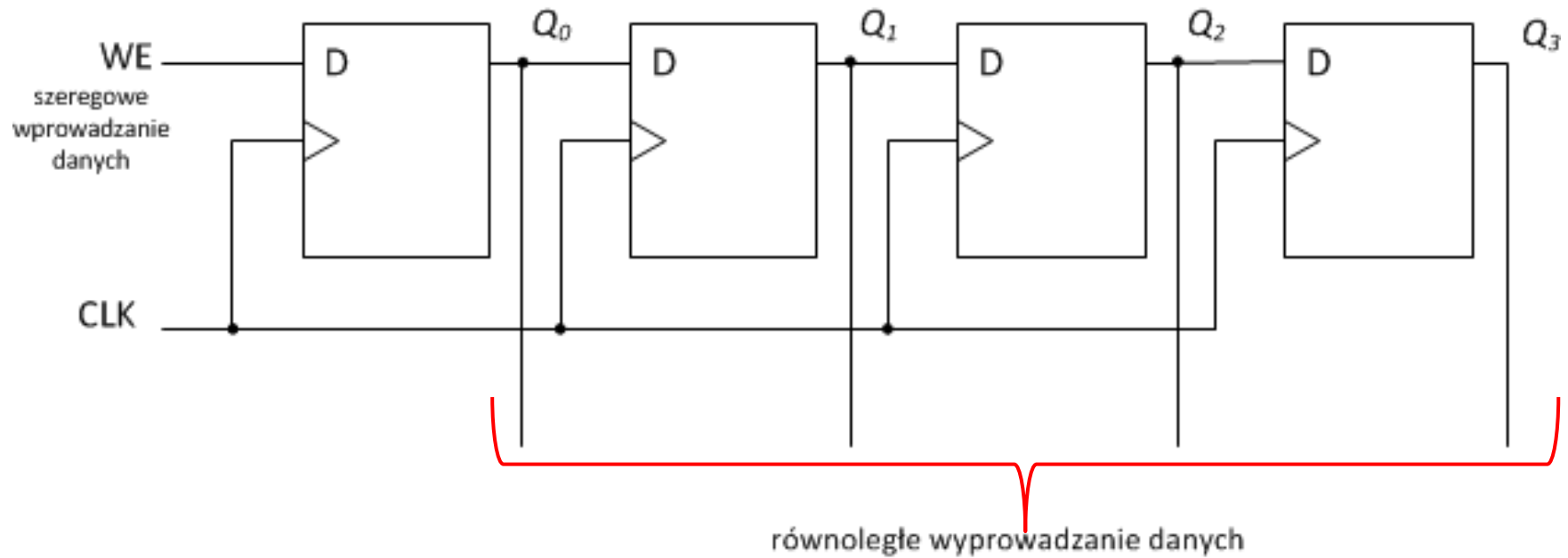
szeregowe pobieranie z wyjścia Q_3 bitów słowa 1101

wpisane bity następnego słowa

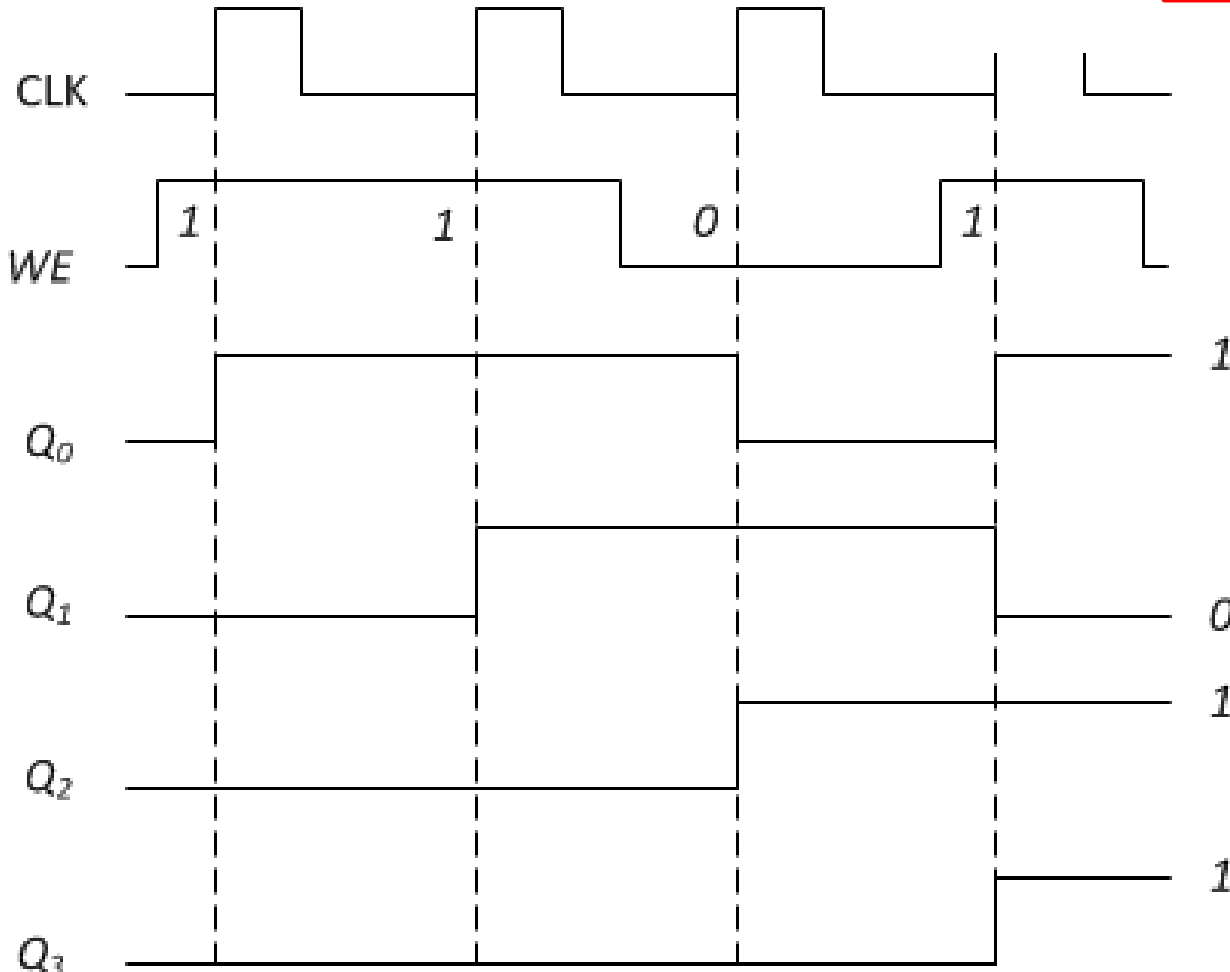
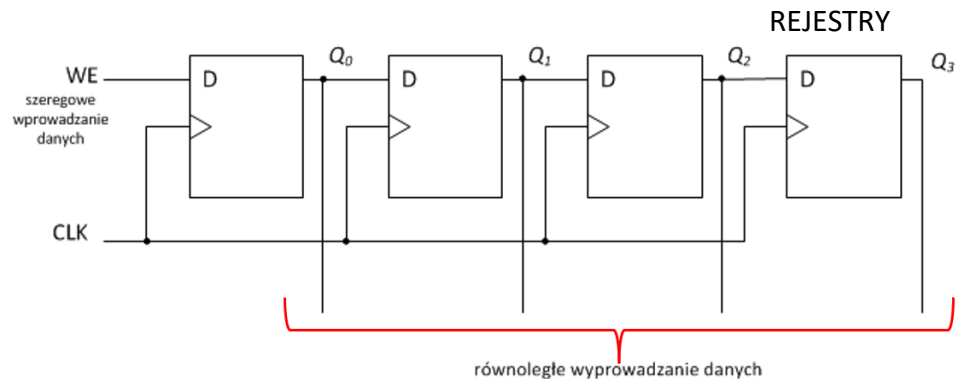
$$Q_3 Q_2 Q_1 Q_0 = X_3 X_2 X_1 X_0$$

gdzie X dowolnie 0 lub 1

rejestr szeregowo - równoległy

rejestr szeregowo - równoległy

wpisanie słowa 1101 po czterech impulsach zegarowych

równoległe wyprowadzanie danych

rejestr szeregowo – równoległy *c.d.*

	Q_0	Q_1	Q_2	Q_3
zerowanie	0	0	0	0
1 impuls CLK	1	0	0	0
2 impuls CLK	1	1	0	0
3 impuls CLK	0	1	1	0
4 impuls CLK	1	0	1	1

wpisane bity słowa $Q_3Q_2Q_1Q_0 = 1101$
 możliwe do pobrania równoległego

Liczniki

Liczniki służą do zliczania impulsów i pamiętania ich liczby

Każdy licznik ma swoją pojemność.

Pojemność jest to liczba impulsów, którą (lub której całkowitą wielokrotność) można doprowadzić na wejście licznika, a jego stan nie ulegnie zmianie. Dzieje się tak dlatego, że licznik po przepełnieniu zeruje się i liczy od nowa.

Liczbę stanów licznika określa się jako długości cyklu. Jeśli licznik ma m stanów przez które przechodzi cyklicznie to określa się go też mianem modulo m .

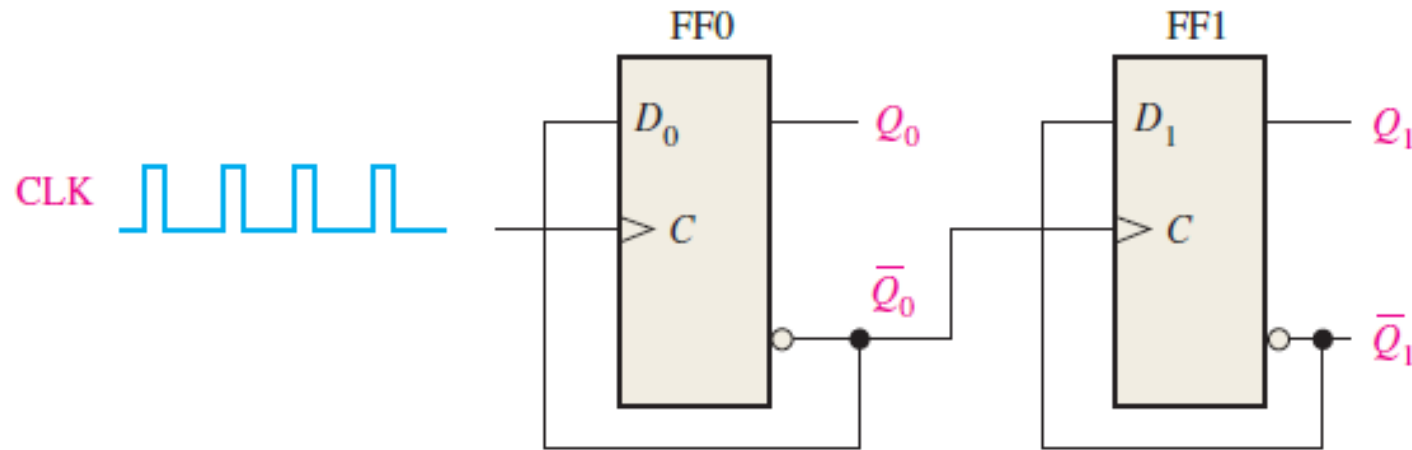
Liczniki dzielimy na asynchroniczne i synchroniczne.

Liczniki asynchroniczne to takie liczniki w których zmiany stanów przerzutników nie występują jednocześnie lecz kolejno, gdyż wejście zegarowe każdego przerzutnika jest połączone z wyjściem przerzutnika poprzedzającego w układzie licznika tworząc strukturę szeregową.

Tylko te są dalej omawiane.

Liczniki synchroniczne charakteryzują się tym, że wejścia zegarowe wszystkich przerzutników składowych połączone są równolegle i zmiany ich stanów następują jednocześnie w takt odpowiedniego zbocza impulsu.

2-bitowy licznik asynchroniczny

[*]

Sygnał zegarowy (CLK) jest przyłożony do wejścia zegarowe (C) tylko pierwszego przerzutnika, który reprezentuje najmniej znaczący bit.

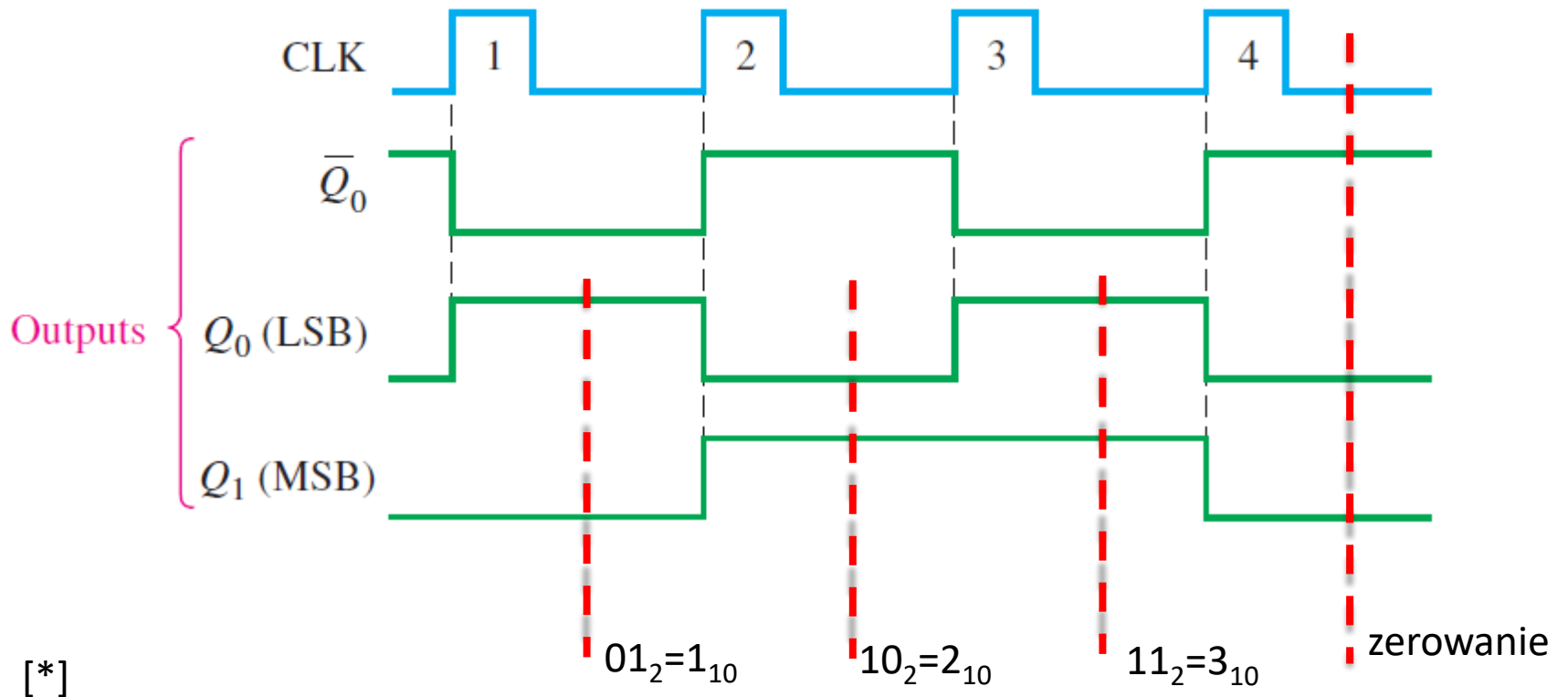
Drugi przerzutnik, jest wyzwalany przez wyjście nie Q_0 poprzedniego przerzutnika.

FF0 zmienia stan na dodatnim zboczu każdego impulsu zegara, ale FF1 zmienia stan tylko wtedy, gdy przychodzi dodatnie zbocze z wyjścia nie Q_0 przerzutnika FF0.

Ze względu na nieodłączny czas opóźnienia propagacji przez przerzutnik, przejście wejściowego impulsu zegarowego (CLK) i zmiana stanu na wyjściu nie Q_0 przerzutnika FF0 nie następuje w tym samym czasie.

Z tego powodu te dwa przerzutniki nigdy nie są wyzwalane jednocześnie, więc działanie licznika jest asynchroniczne.

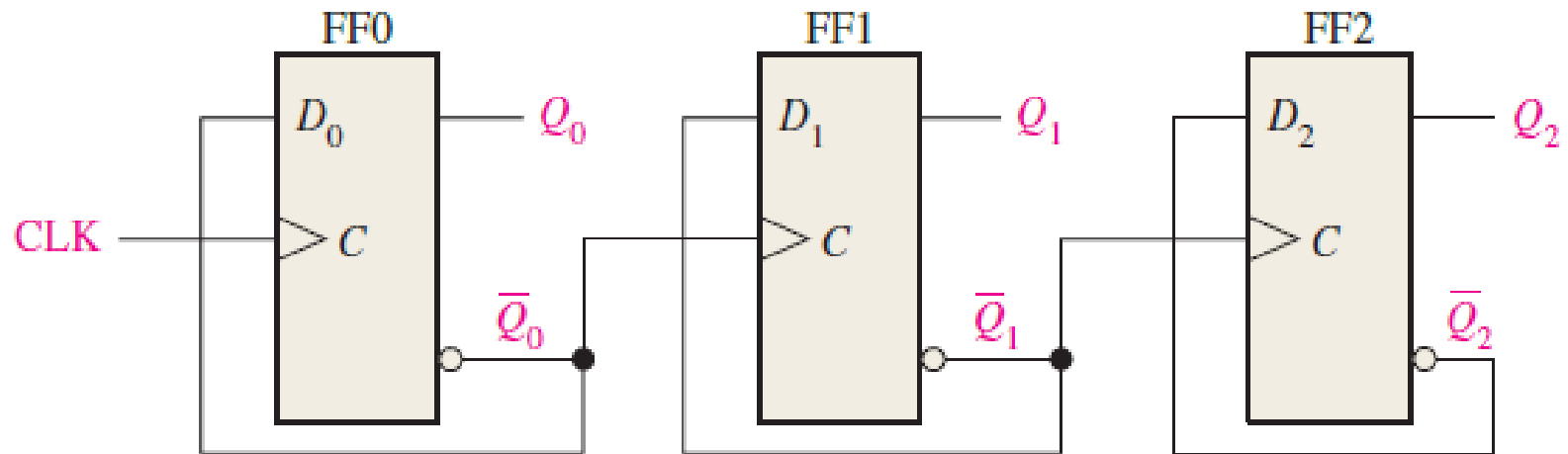
diagram czasowy 2-bitowego licznika asynchronicznego

tabela stanów 2-bitowego licznika asynchronicznego

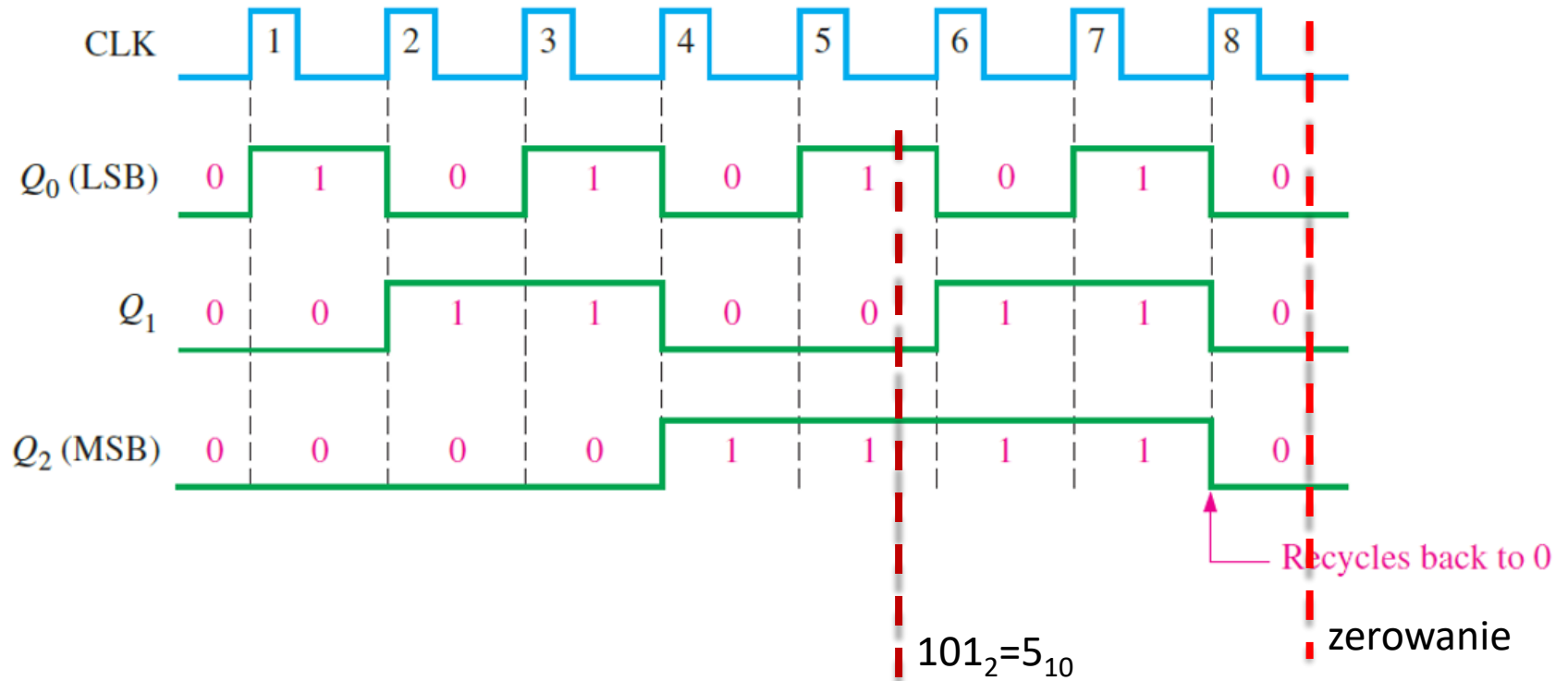
Clock Pulse	Q_1	Q_0
Initially	0	0
1	0	1
2	1	0
3	1	1
4 (recycles)	0	0

3-bitowy licznik asynchroniczny

[*]

diagram czasowy 3-bitowego licznika asynchronicznego

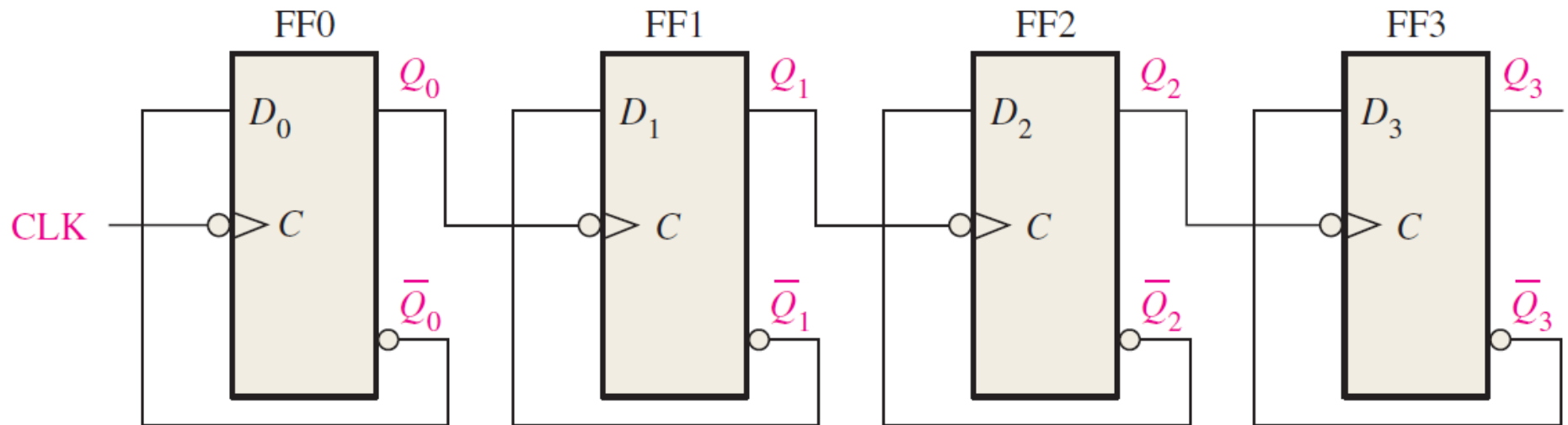
[*]

tabela stanów 3-bitowego licznika asynchronicznego

Clock Pulse	Q_2	Q_1	Q_0
Initially	0	0	0
1	0	0	1
2	0	1	0
3	0	1	1
4	1	0	0
5	1	0	1
6	1	1	0
7	1	1	1
8 (recycles)	0	0	0

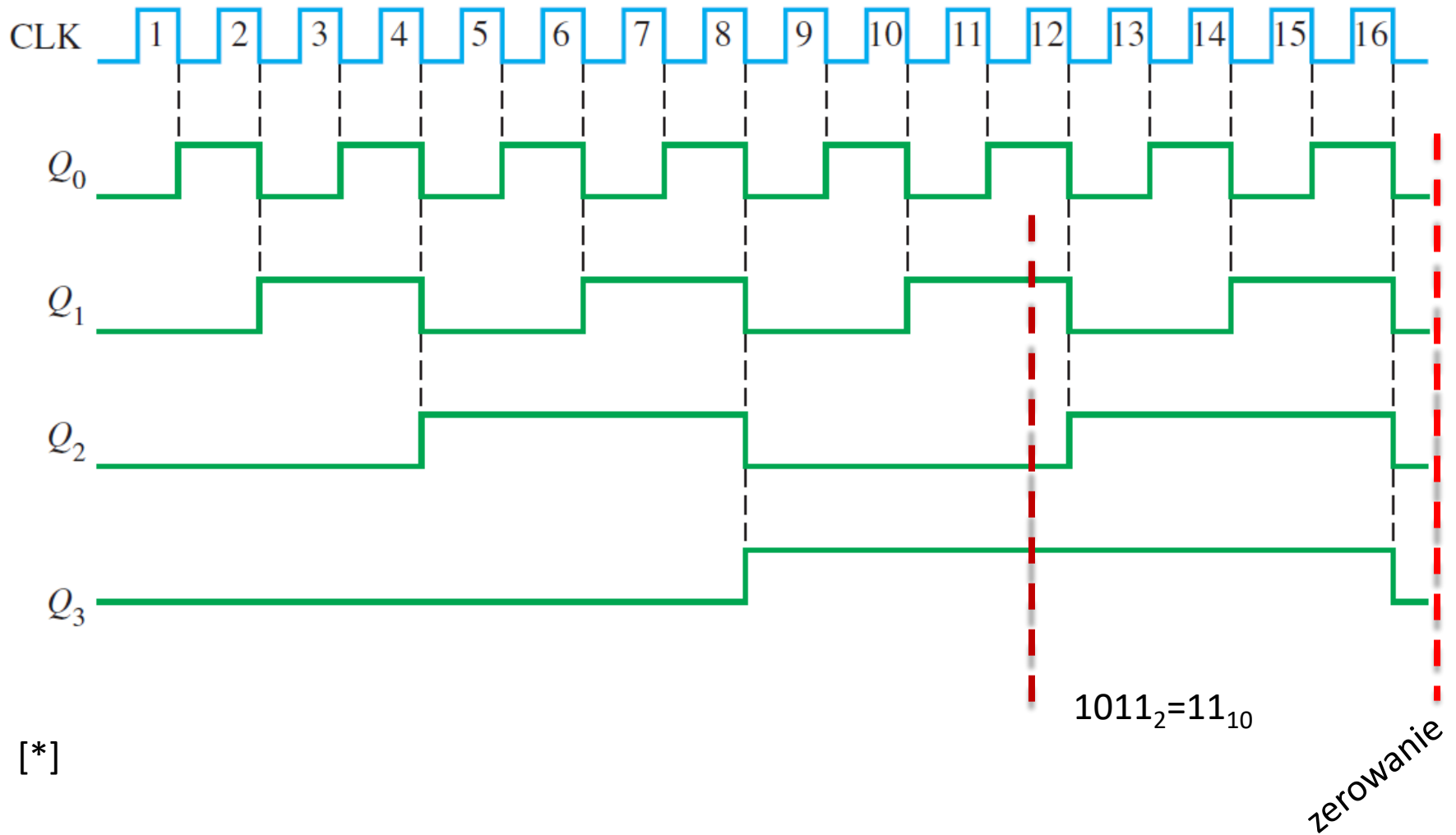
4-bitowy licznik asynchroniczny

[*]

uwaga: przełączany zboczem opadającym impulsu zegarowego

diagram czasowy 4-bitowego licznika asynchronicznego

UKŁADY SEKWENCYJNE

KONIEC

[*] T.L.Floyd: Digital Fundamentals, PEARSON